

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Turpmākie pasākumi ilgtspējīgai Eiropas nākotnei. Eiropas rīcība ilgtspējības jomā”

(2017/C 342/03)

Ziņotājs: Franco Iacop (PSE/IT), Friuli-Venēcijas Džūlijas autonomā reģiona reģionālās padomes priekšsēdētājs

Atsauces dokuments: Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Turpmākie pasākumi ilgtspējīgai Eiropas nākotnei. Eiropas rīcība ilgtspējības jomā”

COM(2016) 739 final

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA (RK)

Ievads

1. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas apņemšanos sniegt aktīvu un konstruktīvu ieguldījumu 2030. gada programmas stratēģisko mērķu īstenošanā, liekot pamatus virknes fundamentālu un integrētu pasaules mēroga izaicinājumu pārvarēšanai;
2. konstatē, ka Eiropas Komisijas 2016. gada 22. novembrī paziņojuma veidā pieņemtajā programmatiskajā dokumentā piedāvāta ļoti vērienīga un plaša apjoma stratēģija, kas vērsta uz ilgtspējīgu attīstību;
3. atzinīgi vērtē Komisijas centienus sasaistīt minēto programmu ar stratēģiju “Eiropa 2020” un līdz ar to arī ar Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem; ņemot vērā dažādo atsauces satvaru sarežģītību un lielo skaitu, uzsver, ka vajadzīga politikas saskaņotība, integrēta pieeja un saskaņota pārvaldības sistēma;
4. uzsver: lai sasniegtu rezultātus, lēmumu pieņemšanas procesos ir jāiesaista visi pārvaldības līmeņi, it īpaši vietējās un reģionālās pašvaldības;

Vispārīgas piezīmes

5. konstatē, ka atbilstoši subsidiaritātes principam, kas jāievēro visās Eiropas Savienības (ES) politikās, ilgtspējas mērķi tieši ietekmē vietējo pašvaldību atbildības jomas, pilnvaras un funkcijas;
6. uzsver, ka teritoriālās pārvaldes iestādes – reģioni, provinces, grāfistes, apriņķi, metropoles, mazpilsētas, komūnas – ir patiesie un īstie politikas veidotāji, kuru uzdevums ir noteikt vispiemērotākos pārvaldības līmeņus un metodes, lai ES un Apvienoto Nāciju mērķus saistītu ar vietējo kopienu mērķiem;
7. atgādina, ka starp 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM) ir divi mērķi, kuru īstenošanā pašvaldības pilda pamatfunkcijas, proti, 10. un 11. mērķis. Pirmais no tiem ir vērsts uz nevienlīdzības mazināšanu starp teritorijām, savukārt otrs saistīts ar pamatfunkciju pildīšanu pilsētplānošanas, transporta, sociālās labklājības, kā arī ilgtspējas modelim atbilstīga dzīvesveida jomā;
8. šajā saistībā norāda, ka paziņojumā nav aplūkota nepieciešamība mērīt progresu IAM sasniegšanā ne ANO, Eiropas un valstu līmenī, ne arī vietējā un reģionālajā līmenī; tādēļ aicina Eiropas Komisiju ņemt to vērā, sīkāk izstrādājot progresu mērīšanas rādītājus, un iesaistīt vietējos ekspertus un esošos tīklus;
9. norāda uz papildu prioritātēm, kas izriet no to funkciju integrētas īstenošanas, kuras transversāli ietekmē citus stratēģiskos mērķus, tādus kā pilsētprogramma, sociālā iekļaušana, ES klimata un enerģētikas politika, emisiju samazināšana, katastrofu riska samazināšana, vides politika, aprītes ekonomika, mobilitāte, pārdomāta specializācija un viedas pilsētas (*smart land*), ko apsprieda Bratislavas samitā, un Pilsētas mēru pakts klimata un enerģētikas jomā;

10. ierosina izmantot daudzgadu finanšu shēmas (DFS) starpposma pārskatīšanu, lai 2030. gada programmas stratēģiju integrētu stratēģijā "Eiropa 2020" un pārskatītu pamatnostādnes ar nolūku tās nekavējoties pārorientēt uz jaunajiem ilgtspējīgas attīstības mērķiem;

11. atzinīgi vērtē paziņojumam pievienoto darba dokumentu *Key European action supporting the 2030 Agenda and the Sustainable Development Goals* (SWD (2016) 390 final), kurā ierosināts stratēģiju "Eiropa 2020" pieskaņot 2030. gada programmas mērķiem, lietderīgi izmantojot saiknes starp trim pilāriem, septiņām pamatiniciatīvām un pieciem mērķiem, kas saistīti ar stratēģijas "Eiropa 2020" prioritātēm un ar prioritātēm, kas saistītas ar 11 tematiskajiem kohēzijas fondu mērķiem;

12. uzsver, ka jebkurā gadījumā, lai sasniegtu visus mērķus, kas ierosināti Komisijas paziņojumā par ilgtspējīgu Eiropas nākotni, tie visi būs jāīsteno vietējā līmenī. Šajā saistībā Komiteja iesaka 2030. gada programmas mērķus īstenot vietējā līmenī, jo tas ir vienīgais veids, kā radīt konkrētu un ilgtspējīgu ietekmi uz cilvēku ikdienu;

13. piekrīt, ka dažādu pārvaldības līmeņu sarežģītības dēļ nepieciešami vadības un kontroles pasākumi, kas lēmumu pieņemšanas procesu papildinātu ar politiku izvērtējumu un jauninājumiem institucionālajās struktūrās (ietekmes mērīšana);

14. uzskata, ka dažas no saiknēm starp *Jean-Claude Juncker* vadītās Komisijas prioritātēm un IAM ir saistītas ar jomām, kas vietējo un reģionālo pašvaldību iestāžu sistēmai ir ļoti svarīgas. Tas pirmām kārtām attiecas uz nodarbinātības prioritāti, ciktāl tā skar tās pašas kompetences, kas norādītas 4. IAM (apmācība un izglītība), kurā vietējām un reģionālajām struktūrām ir nozīmīgas pilnvaras, it īpaši saistībā ar izmaksām pārejai uz ilgtspējīgu Eiropu;

15. pauž vēlmi, lai Eiropas Komisijas investīciju plānā tiktu ietvertas arī materiālās un nemateriālās infrastruktūras, kas ir vietējo un reģionālo pašvaldību kompetencē (sociālā aizsardzība, informācijas tīkli, mobilitātes tīkli, enerģijas un telekomunikāciju tīkli, atkritumu apsaimniekošana, integrēta ūdens resursu apsaimniekošana u. c.) un kas bieži pārklājas ar vairākiem citiem IAM (tostarp 8., 9., 12. un 13. IAM);

16. atgādina, ka arī Komisijas 3. prioritāte "Noturīga enerģētikas savienība, kurā īsteno uz nākotni vērstu klimata pārmaiņu politiku" ir saistīta ar vairākiem IAM vietējo un reģionālo pašvaldību sistēmas interešu jomās. Tas attiecas uz 5., 7. un 13. IAM, kuros vietējās un reģionālās pašvaldības ir gan mērķauditorija, gan dalībnieki politikā, kas vērsta uz cīņu pret klimata pārmaiņām, ilgtspējīgu un visiem pieejamu energoapgādi, kā arī sociālo tiesību aizsardzību, kuru nodrošināšanā liela nozīme ir vietējā līmenī sniegtiem pakalpojumiem;

17. norāda, ka 7. prioritāte, kuras mērķis ir izveidot uz savstarpēju uzticēšanos balstītu tiesiskuma un pamattiesību aizsardzības telpu, ietver dzimumu līdztiesības politikas īstenošanu, kurā vietējām un reģionālajām pašvaldībām var būt nozīmīga loma pilnīgā saskaņā ar 5. IAM un atbilstīgi nepieciešamībai atjaunot iedzīvotāju uzticēšanos ES iestādēm;

18. atkārtoti uzsver, ka noturība pret katastrofām ir viens no galvenajiem ilgtspējīgas attīstības aspektiem, un aicina Eiropas Savienības iestādes gādāt par to, lai šis princips kļūtu par vienu no svarīgākajiem pilāriem turpmākajos ilgtspējīgas attīstības pasākumos Eiropā⁽¹⁾;

19. uzsver, ka 8. prioritātes mērķis ir reaģēt uz pašreizējo vēsturiskas un globālas nozīmes migrācijas fenomenu un ka tā pilnībā atbilst 1. un 10. IAM, transversāli aptverot kompetences, ko pilda vietējās un reģionālās pašvaldības, kas bieži ir pakļautas spēcīgam spiedienam, jo tām jāpārvalda ārkārtīgi lielas migrācijas plūsmas;

Īpašas piezīmes

20. norāda, ka, atšķirībā no kohēzijas politikas, IAM sasniegšanai veiktos pasākumus ne vienmēr ir iespējams iekļaut integrētu politiku satvarā; tāpēc ir ļoti svarīgi noteikt prioritātes, ņemot vērā vissteidzamākās vajadzības un īstenojot dinamisku pieeju, kuras mērķis ilgtermiņā ir sasniegt visus IAM. Tādēļ ir svarīgi ņemt vērā RK priekšlikumu pieņemt "rīcības kodeksu" vietējo un reģionālo pašvaldību iesaistīšanai;

⁽¹⁾ COR 5035/2016; COM(2016) 739 final.

21. uzsver, ka minēto mērķu īstenošanas nolūkā jālīdzsvaro pašreizējās un nākotnes paaudžu vajadzības, kā arī dažādu pārvaldes līmeņu vajadzības, kas ir būtiski, lai samazinātu pārejas izmaksas, kas rada slogu vietējām un reģionālajām pašvaldībām. Ja izmaksas nav ilgtspējīgas, tas var apdraudēt attiecīgo pasākumu akceptēšanu sabiedrībā un efektīvu īstenošanu, it īpaši apdraudot vairāk marginalizētu (iekšēju) apgabalu spēju dot savu ieguldījumu globālajā ilgtspējā un IAM īstenošanā kopumā;

22. konstatē, ka starp Eiropas (2020) pasākumiem, uz ko paziņojumā sniegtas atsauces, un 2030. gada programmu vērojama laika asimetrija, un uzskata, ka līdztekus mērķu pārdefinēšanai visā atsauces grafikā, lai tie būtu savietojami ar 2030. gada programmas mērķiem, būtu vēlams paredzēt gan ekonomiska, gan finansiāla rakstura papildu atbalsta instrumentus;

23. pauž nožēlu, ka paziņojumā nav ietverta analīze par iespējamiem riskiem 17 ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanas posmā, kura varētu būt ļoti noderīga, lai vietējām un reģionālajām pašvaldībām nodrošinātu piemērotus instrumentus, ar kuriem risināt problēmas ar mērķiem saistītu pasākumu īstenošanā. Viens no noteikti vajadzīgiem instrumentiem ir visus rādītājus vērst uz vietējo līmeni, lai būtu iespējams pastāvīgi uzraudzīt nevienlīdzības tendences, arī izmantojot IKP alternatīvus rādītājus, piemēram, kvalitatīvus rādītājus, ar kuriem iespējams mērīt gan teritoriju attīstības līdzsvarotību, gan sociālo progresu;

24. uzsver, ka tai mērķu kopuma daļai, kuras sasniegšana uzticēta vietējo un reģionālo pašvaldību sistēmai, jāpiešķir atbilstoši resursi. Šos resursus var nodrošināt ar specifiskiem valsts līmeņa pārskaitījumiem, kā arī piešķirot vietējām struktūrām lielākas budžeta pilnvaras;

25. uzskata, ka ir jāpopularizē platformas un iniciatīvas, kas vietējām un reģionālajām pašvaldībām ļautu apmainīties ar paraugpraksi, kā arī jāizmanto jau esošās starptautisko organizāciju piedāvātās platformas, piemēram, *UNDP Live – Sustainable Development Knowledge Platform* (Ilgtspējīgas attīstības zināšanu platforma), un jāizvairās 2030. gada programmu izmantot kā ieganstu, lai atkal centralizētu politikas. Šajā saistībā ar interesi tiek gaidīta arī Komisijas pieteiktās daudzpusējās ieinteresēto personu platformas izveide, kuras mērķis ir atvieglot 2030. gada programmā iekļauto universālo elementu pielāgošanu teritoriālam līmenim, bet pirmām kārtām veicināt labas prakses apmaiņu un dalīties ar informāciju par visdinamiskāko Eiropas reģionu panākumiem; sagaida, ka RK, kas ir vietējās un reģionālās pašvaldības pārstāvoša asambleja, atbilstīgi tās institucionālajai funkcijai tiks iesaistīta minētajā platformā;

26. atzīst, ka dzīves apstākļu uzlabojums Eiropas Savienībā ir atkarīgs ne tikai no spējas stiprināt ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju, bet arī no labklājības un drošības ES kaimiņvalstīs. Šajā saistībā, atbilstīgi paziņojumā par jauno Konsensu attīstības jomā minētajām pamatnostādnēm, Komiteja mudina izvērst decentralizētas sadarbības un trešo valstu attīstības pasākumus, veicinot attīstībai veltītas informācijas un diskusiju platformu izmantošanu, kas pieejamas vietējām un reģionālajām pašvaldībām: Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu reģionālo un vietējo pašvaldību asambleja (*ARLEM*), ES un Austrumu partnerības valstu Reģionālo un vietējo pašvaldību konference (*CORLEAP*), divgadu konference par decentralizētu sadarbību un Decentralizētas sadarbības atlants, kas ļauj partnervalstīm tikties, apspriesties un apmainīties ar paraugpraksi;

27. piekrīt Komisijas nostājai attiecībā uz 2016. gadā ar Amsterdamas paktu pieņemto ES pilsētvides programmu, kas tiks īstenota kopā ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, pievēršoties visiem ilgtspējīgas attīstības aspektiem un vienlaikus dodot ieguldījumu pasaules "jaunās pilsētvides programmas" īstenošanā;

28. uzskata, ka stratēģijās, kas veltītas pilsētu ilgtspējīgai attīstībai, kā arī horizontālai un vertikālai sadarbībai līdzdalības pārvaldības sistēmā, jāņem vērā pilsētu daudzveidība, kā arī sociālās inovācijas un uz nākotni orientētas plānošanas nozīme, piemērojot integrētu un koordinētu pieeju, it īpaši saskaroties ar lielajiem izaicinājumiem, ar mērķi uzlabot dzīves kvalitāti pilsētās;

29. iesaka, lai 2030. gada programmas un tajā ietvertu mērķu analīze būtu saskaņota arī ar Eiropas attīstības modeli, kura pamatā ir vietējās ražošanas sistēmas (klasteri) un ko lielākoties veido mazie un vidējie uzņēmumi. Šajā saistībā Komiteja pauž cerību, ka attīstības modeļos īpaša uzmanība tiks pievērsta arī mazākiem pilsētu centriem, jo vietējās un reģionālās attīstības pārmērīga koncentrācija var kļūt par cēloni nepietiekamai attīstībai, kas savukārt var izraisīt tālākus atstumtības un demogrāfiskās lejupslīdes procesus;

30. atzinīgi vērtē to, ka ilgtspējīgas attīstības dimensijas (sociālā, vides un ekonomiskā) paziņojumā ir nosauktas par pilāriem, uz kuriem jābalstās Komisijas politiskajām pamatnostādņēm, lai piedāvātu risinājumu saistībā ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem un ar 2014.–2020. gada daudzgadu finanšu shēmu apstiprinātajām 13 nozaru politikām. Komiteja tomēr uzskata, ka, saskaroties ar jaunajām pasaules mēroga problēmām, ir jāstiprina vietējā attīstība, pievienojot teritoriālo dimensiju;

31. norāda uz nepieciešamību atzīt vietējās un reģionālās pašvaldības par nozīmīgiem politiku dalībniekiem, ņemot vērā to tuvumu iedzīvotājiem un spēju palīdzēt atjaunot konsensu attiecībā uz ES iestādēm un integrācijas projektu. Daudzlīmeņu pārvaldība ir optimāls risinājums politikām, kuru mērķis ir veidot ilgtspējīgu nākotni un savstarpēji integrēt Komisijas 10 prioritātes, kohēzijas fondu 11 tematiskos mērķus un 2030. gada programmas 17 IAM;

Uzlabot politiku ietekmi uz sociālo pilāru

32. atkārtoti uzsver, ka centralizēti pārvaldīti un lejpēji organizēti politikas pasākumi un programmas nav labākā metode, kā atrisināt ar ilgtspējīgu attīstību un nabadzības apkarošanu saistītās sarežģītās problēmas, un ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir jāpiešķir nepieciešamās pilnvaras un autonomija, lai tās varētu pienācīgi reaģēt uz lielajiem sociālajiem izaicinājumiem;

33. uzsver nepieciešamību ar ilgtspējīgas sociālās politikas plānošanu, kurā būtu iesaistīti visi pārvaldības līmeņi, stiprināt politikas jomas, kas noteiktas ES Pamattiesību hartā. Tas ir vienīgais veids, kā visiem nodrošināt piekļuvi pamatpakalpojumiem un rast risinājumus jaunajām, ar demogrāfiskajām pārmaiņām saistītajām prasībām, izmantojot vietējo politiku, kuras mērķis ir veicināt aktīvas un veselīgas vecumdienas;

34. uzsver, ka Komisijai būtu jāpievēršas politikām, kuru mērķis ir veicināt iedzīvotāju veselību kā sociālās iekļaušanas prioritāti, uzlabojot dzīves apstākļus pilsētās un piepilsētu teritorijās, kā arī nodrošināt piekļuvi sabiedriskajiem pakalpojumiem, atpūtas un sporta pasākumiem, arī cilvēkiem ar invaliditāti, un veicināt profilaktisko veselības aprūpi visiem iedzīvotājiem, tostarp gados vecākiem cilvēkiem, migrantiem un citām iedzīvotāju grupām, kas pakļautas nabadzības un sociālās atstumtības riskam; mudina dalībvalstis un vietējās un reģionālās pašvaldības rīkoties tāpat;

35. uzskata, ka sociālās ekonomikas potenciāls rodams darbvietu radīšanā un cīņā pret jauniešu un sieviešu bezdarbu, tāpēc ir svarīgi 2030. gada programmā vērst uzmanību uz korporatīvo sociālo atbildību (KSA) un nepieciešamību veicināt jauniešu un uzņēmumu savstarpējo interesi. Turklāt jaunajā stratēģijā, izmantojot transversālu pieeju, jāietver ilgtspējas dažādās dimensijas, kā arī jaunās perspektīvas, ko piedāvā radošums;

36. uzskata, ka 2030. gada programmā jāiekļauj kultūra un skaidri jānorāda uz tās lomu ilgtspējīgā attīstībā un jaunu darbvietu radīšanā, sekmējot kopēju Eiropas ideālu veidošanu, lai pasaulē izplatītu demokrātijas, sociālā taisnīguma un solidaritātes centienus un principus. Kultūra sniedz efektīvu ieguldījumu iekļaujošas attīstības stratēģijās, dziļi iesaistoties uz IAM, uzlabojot izglītības sistēmas, cīnoties pret sociālo atstumtību un nabadzību, novēršot nevienlīdzības cēloņus, veicinot vienlīdzīgas iespējas un likvidējot paaudžu un demogrāfiskās atšķirības;

Uzlabot politiku ietekmi uz vides pilāru

37. norāda, ka pat šķietami globāli jautājumi, piemēram, klimata pārmaiņas, CO₂ emisiju samazināšana, energotaupība, enerģijas ražošana no atjaunojamiem enerģijas avotiem, bioloģiskās daudzveidības aizsardzība, resursu izmantošanas samazināšana, integrēts transports un aprites ekonomika, patiesībā ir atkarīgi no vietējā līmeņa īstenotas politikas un rīcības. Tāpēc Komiteja iesaka īpašu uzmanību pievērst vidi saudzējošai ražošanai;

38. uzskata, ka, ņemot vērā iesaistīto nozaru lielo skaitu, daudzlīmeņu pārvaldības un vides jomā ieinteresēto personu starpā ir jāizmanto integrēta un uz sadarbību vēsta pieeja. Šajā saistībā kohēzijas koncepcija ļauj veidot saikni starp ekonomisko efektivitāti, sociālo kohēziju un vides līdzsvaru, politiku izstrādes centrā izvirzot ilgtspējīgu attīstību;

39. piekrīt atziņai, ka cilvēka darbība un klimata pārmaiņas rada aizvien lielāku dažādu veidu spiedienu uz jūras ekosistēmām. Šajā saistībā uzmanība jāvērs uz Komisijas darbu, ko tā veic, lai panāktu drošus, tīrus un ilgtspējīgi apsaimniekotus okeānus, un jāturpina atbalstīt jūras nozaru izaugsmes programmas īstenošanu, kuras mērķis ir apgūt okeānu un Eiropas jūru potenciālu radīt darbvietas, ekonomisko vērtību un ilgtspēju. Turklāt atgādina, ka inovācija jūras nozaru ekonomikā var palīdzēt nodrošināt vērtīgo jūras resursu efektīvu un noturīgu izmantošanu ⁽²⁾;

40. iesaka, lai visas iestādes apņemas līdz minimumam samazināt pārtikas izšķērdēšanu un reģenerēt atkritumus, tādējādi stimulējot ieguldījumus un nodarbinātību plašākā zaļās ekonomikas kontekstā. Eiropas Savienībai ir jāapņemas izlēmīgi atbalstīt vēlmi atteikties no lineārās ekonomikas modeļa, lai stiprinātu aprites ekonomikas modeli, kā Reģionu komiteja jau norādījusi atzinumos "Ceļā uz aprites ekonomiku: ES tiesību aktu pārskatīšana atkritumu apsaimniekošanas jomā", "Priekšlikumi tiesību aktiem, ar ko groza direktīvas par atkritumu apsaimniekošanu" un "ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku";

Uzlabot politiku ietekmi uz ekonomisko pilāru

41. uzskata, ka attīstības modeļi, kurus nosaka jaunie konkurētspējas faktori, piemēram, no tīkli, kuri bezgalīgu datu apjomu ļauj savstarpēji savienot ar neierobežotu lietotāju skaitu, iezīmē izteiktu plaisu starp uzņēmumu vajadzību saīsināt laiku līdz produkta laišānai tirgū (*time to market*) un laiku, kas nepieciešams konsensa veidošanai un birokrātiskajām formalitātēm. Vietējās un reģionālās pašvaldībās ir piemērots līmenis, lai paātrinātu politikas lēmumu pieņemšanu atbilstoši tirgus diktētajam tempam;

42. aicina piešķirt faktisku atbalstu attīstības modeļiem un it īpaši nemateriālajiem tīkliem, kas, atvieglojot piekļuvi neierobežotam datu daudzumam, ietekmē jaunus vietējos konkurētspējas faktoros un pāreju uz jaunām ražošanas paradigmām;

43. uzskata, ka beidzot ir jāizstrādā stratēģijas, kas aktivizē struktūrpolitiku, lai attīstības pilāros iekļautu ražošanas paradigmas radikālu maiņu, un ir jāveicina, tostarp ar stimuliem, ilgtspējīga ražošana līdz brīdim, kad inovācijas nodrošinās ekonomiski izdevīgu pāreju uz aprites ekonomiku. Ir acīmredzams, ka šāda politika ne vien palīdzētu pārvarēt jaunus, sarežģītus izaicinājumus, kurus nosaka globalizācijas procesi, bet sniegtu arī skaidru atbildi uz kompromisa meklējumiem starp sociālajām prasībām, kuras pretstata vidi nodarbinātībai;

44. atzīst, ka globalizācija, ko pirmām kārtām stimulē lielāka personu, produktu un datu mobilitāte, saasina starptautisko konkurenci ne tikai starp uzņēmumiem, bet arī starp teritorijām. Tādēļ ir izlēmīgi jāiedarbojas uz faktoriem, kas ir teritoriālās konkurētspējas pamatā, tādiem kā sociālais un institucionālais kapitāls, infrastruktūras un inovācija, lai dotu jaunu impulsu Eiropas ekonomikai;

45. atgādina, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir būtiska nozīme attiecībās starp valsts un privātā sektora partnerībām, jo tās spēj atzīt attīstības veidu dažādību, kas var sekmēt ieguldījumus, kuri ļauj gūt vislielāko labumu no katras teritorijas endogēnajiem resursiem;

Uzlabot politiku ietekmi uz teritoriālās dimensijas pilāru

46. pauž nožēlu, ka Komisijas paziņojumā vispār nav minēts "teritoriālā kapitāla" jēdziens, kuru 2001. gadā definēja ESAO un 2005. gadā pārņēma Komisija. Šajā saistībā jāatgādina, ka šis jēdziens ietver vietējas izcelsmes aktīvu kopumu: dabas, cilvēku, mākslīgi izveidoto, organizatorisko, attiecību un kognitīvo, kas veido attiecīgās teritorijas konkurētspējas potenciālu;

47. konstatē, ka krīze un globalizācijas sekas ir spēcīgi ietekmējušas attiecības, kas nodrošināja kohēziju teritoriju iekšienē, un izraisījušas šķelšanos (pilsēta–lauki, centrs–perifērija), kā arī mainījušas sociālās struktūras dinamiku. Ņemot to vērā, ir jāuzņemas pienākums vecos teritoriālās politikas modeļus, kuriem raksturīga funkcionāla pieeja, proti, uzskatīt teritoriju tikai par vienkāršu telpu, nomainīt ar neoinstitucionālisma matricām, kas, gluži pretēji, liek teritorijai uzņemties kolektīva dalībnieka funkciju;

48. atzīst, ka Amsterdamas paktā aizvien lielākas intereses centrā izvirzīta tādas pilsētpolitikas loma, kuras mērķis ir īstenot pasākumus, kuri veicina sociālo kohēziju un ekonomikas attīstību, pārliecībā, ka pilsētas var dot pozitīvu ieguldījumu inovācijas procesos;

⁽²⁾ COR 2203/2012.

IETEIKUMI REĢIONĀLAJĀM UN VIETĒJĀM PAŠVALDĪBĀM

49. uzsver, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir būtiska loma pilsētvides, lauku teritoriju un kopējā mantojuma aizsardzībā un attīstībā un tās var dot savu ieguldījumu tajā, kas 2030. gada programmā definēts kā “pārveidota pasaule” (*transformed world*) ar proaktīvu rīcību un apņemšanos:

- a) uzlabot savas stratēģiskās pārvaldības spējas;
- b) veicināt prasīgas un apzinīgas pilsoniskās sabiedrības veidošanos;
- c) attīstīt integrētu pilsētplānošanu un teritoriālo plānošanu;
- d) veicināt ekonomiskās iespējas vietējā līmenī, lai radītu pienācīgas kvalitātes darbvietas un sociālo kohēziju;
- e) veicināt reģionāla līmeņa ilgtspējīgas attīstības “plānus/stratēģijas”, ilgtspējīgas attīstības mērķus sasaistot ar politiskajiem mērķiem, kā arī pārskatot un mainot programmas, lai reaģētu uz ilgtspējīgas attīstības izvirzītajiem uzdevumiem un šādi dotu ieguldījumu valstu reformu programmu izstrādē;
- f) virzīt pāreju uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni un uz izturētspējīgām pilsētām un reģioniem;
- g) veicināt ilgtspējīgas pilsētu mobilitātes plānu izstrādi;
- h) atzīt un veicināt kultūras lomu ilgtspējīgā attīstībā un vairojot vietējā mantojuma, radošuma un daudzveidības vērtību;
- i) veicināt ekonomikas, sociālās un kultūras jomas dalībnieku, universitāšu un zinātniskās pētniecības centru, kā arī individuālu iedzīvotāju iesaisti tādu plānu un iniciatīvu izstrādē, kas vērsti uz IAM sasniegšanu, sadarbojoties arī ar Kopīgo pētniecības centru (JRC) iniciatīvas “Zinātne satiek reģionus” ietvaros;
- j) popularizēt ilgtspējīgai attīstībai vēltītas izglītības programmas skolās, kā arī kultūras pasākumus, kas vairo informētību par ilgtspējas problēmu;
- k) veicināt “taisnīgas un ilgtspējīgas labklājības rādītāju” iekļaušanu reģionālo tiesību aktu un budžeta dokumentu sagatavošanas ciklā;
- l) veidot partnerības saistībā ar decentralizētu sadarbību attīstības jautājumos;

50. atkārtoti norāda, ka vietējās un reģionālās pašvaldības ir iestādes, kas spēj attīstīt līdzdalības demokrātijas veidus, iesaistot it īpaši sievietes, jauniešus, gados vecākus cilvēkus un minoritātes, un tas ir pamats integrētu vietējā līmeņa ekonomiskās attīstības stratēģiju plānošanai un īstenošanai;

VALSTU LĪMENIM ADRESĒTI IETEIKUMI

51. iesaka izmantot augšupēju pieeju un izstrādāt atbilstīgu juridisko satvaru, šim nolūkam piešķirot pietiekamus resursus. Šādu jaunu sistēmu var sekmīgi izveidot tikai tad, ja tiek īstenota arvien plašāka decentralizācija dažādās ES valstīs. Valstu valdībām būtu:

- a) jāveicina dalīta pārvaldība un faktiskā decentralizācija, kas ļauj piedalīties visiem iesaistītajiem dalībniekiem ne tikai sākotnējā, bet arī vēlākā posmā;
- b) jāveido saskaņotas un integrētas teritoriālās politikas, apspriežoties ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, it īpaši valstu reformu programmu izstrādes jomā;
- c) jāpārveido vietējā un reģionālā līmeņa finanšu sistēmas, lai finansējumu pielāgotu ilgtspējas prasībām;
- d) jāiesaista reģionālais un vietējais līmenis IAM īstenošanas uzraudzībā, pamatojoties uz precīziem teritoriāliem datiem;

52. uzsver, ka valsts pārvaldes līmeņiem, ieteicams, ar augšupēju pieeju, ir jāiesaista vietējās un reģionālās pašvaldības IAM sasniegšanai paredzēto teritoriālo rīcības plānu sagatavošanā, ņemot vērā stiprās un vājās puses, pamatojoties uz principu “neviens netiek aizmirsts” un uz izdevumu efektivitāti;

ES UN STARPTAUTISKAJAM LĪMENIM ADRESĒTI IETEIKUMI

53. ir pārliecināta: lai globālajās politikās un nolīgumos varētu pilnvērtīgi izmantot vietējā līmeņa saistības un pieredzi, vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir jābūt strukturālā dialoga un pārvaldības neatņemamai sastāvdaļai, nevis vienkārši ieinteresētajām personām. Vietējo un reģionālo pašvaldību centieni organizēt un radīt informatīvu ieguldījumu ir jāatzīst par lēmumu pieņemšanas procesa daļu, veicot arī tādas darbības kā:

- a) iekļaut vietējo un reģionālo pašvaldību organizētos tīklus starptautisko attīstības iestāžu pārvaldības struktūrās;
- b) stiprināt finansēšanas instrumentus un pārskatīt ilgtspējīgas vietējās attīstības politikas;
- c) atbalstīt decentralizētu sadarbību, cita starpā ar valstīm ārpus ES, un dalīties ar gūtajām atziņām un zināšanām, lai sekmētu inovāciju;

54. aicina ES un dalībvalstu līmenī atvēlēt resursus, lai veiktu ar ilgtspējīgu attīstību saistīto politiku *ex ante* un *ex post* ietekmes novērtējumu. Tas ietver centienus labāk koordinēt visas politikas, ko īsteno gan ES, gan tās dalībvalstis un vietējās un reģionālās pašvaldības;

55. aicina Komisiju vēl stratēģiskākā un funkcionālākā veidā izmantot valsts reformu programmas, kas formāli jau ir iekļautas kohēzijas fondu plānošanā, un lietderīgi izmantot instrumentus, kas jau ir pieņemti ilgtspējīgas attīstības atbalstam. Tādējādi tiktu dota iespēja Eiropas pusgada kontekstā norādīt ne tikai uz valstu līmenī plānotiem un virzītiem reformu pasākumiem IAM sasniegšanai, bet arī uz pasākumiem, kas saistīti ar vietējo un reģionālo dimensiju;

56. iesaka Eiropas un starptautiskajiem pārvaldības līmeņiem uzņemties vadību pār visu globālo attiecību komplekso sistēmu, kontrolējot reģionālos saspīlējuma perēkļus, sekmējot no pagājušā gadsimta mantoto institucionālo un ražošanas struktūru pārveidi un pārstrukturēšanu, piešķirot vietējā līmeņa dalībniekiem attiecīgas pilnvaras, lai ģeogrāfiskā un ekonomiskā līdzsvara vājās vietas pārvērstu par attīstības iespējām, kas atjaunotu vietējo ražošanas sistēmu konkurētspēju pasaules tirgū.

Briselē, 2017. gada 12. jūlijā

Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs

Markku MARKKULA